TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Xây dựng “hộ chiếu số” cho nông sản Việt trong thời đại số hóa

06:21 09/06/2026

Trong bối cảnh người tiêu dùng ngày càng quan tâm đến chất lượng và độ an toàn của thực phẩm, yêu cầu minh bạch hóa nguồn gốc nông sản đang trở thành xu hướng tất yếu của thị trường. Không chỉ dừng lại ở việc dán mã QR trên bao bì, truy xuất nguồn gốc hiện được xem như “tấm hộ chiếu số” giúp nông sản Việt nâng cao uy tín, gia tăng giá trị và mở rộng cơ hội thâm nhập các thị trường xuất khẩu cao cấp.

Theo các chuyên gia, khi hội nhập kinh tế ngày càng sâu rộng, cạnh tranh không còn nằm ở sản lượng mà chuyển dần sang chất lượng, tiêu chuẩn và khả năng kiểm chứng thông tin sản phẩm. Điều này buộc ngành nông nghiệp phải thay đổi tư duy sản xuất theo hướng minh bạch và số hóa toàn bộ chuỗi giá trị.

Minh bạch chuỗi sản xuất trở thành yêu cầu bắt buộc

Tại phiên thảo luận trong khuôn khổ Đại hội đại biểu toàn quốc Hội Nông dân Việt Nam lần thứ IX diễn ra ngày 7/6, ông Huỳnh Văn Thòn - Chủ tịch HĐQT kiêm Tổng Giám đốc Tập đoàn Lộc Trời cho rằng, việc đưa khoa học công nghệ vào nông nghiệp hiện không còn là lựa chọn mà đã trở thành yêu cầu sống còn.

Theo ông Thòn, người nông dân luôn mong muốn tăng năng suất, giảm chi phí sản xuất, trong khi thị trường lại yêu cầu sản phẩm phải sạch, an toàn, thân thiện môi trường và đáp ứng các tiêu chuẩn bền vững ngày càng khắt khe.

Ứng dụng truy xuất nguồn gốc giúp nông sản Việt nâng cao giá trị và mở rộng thị trường xuất khẩu

“Người tiêu dùng hiện nay muốn thực phẩm vừa ngon, vừa an toàn nhưng giá cả vẫn phải hợp lý. Đây là áp lực rất lớn với ngành nông nghiệp”, ông Thòn chia sẻ.

Từ thực tế triển khai các mô hình sản xuất lúa gạo tại nhiều địa phương như An Giang, Cà Mau, doanh nghiệp này cho rằng yếu tố quan trọng nhất là phải xây dựng được chuỗi sản xuất minh bạch từ đầu vào đến đầu ra.

Theo đó, truy xuất nguồn gốc không chỉ đơn giản là một công cụ bán hàng hay nhận diện thương hiệu. Cốt lõi của hệ thống này là dữ liệu xuyên suốt toàn bộ quá trình sản xuất, từ giống cây trồng, vật tư đầu vào, quy trình canh tác, thu hoạch, chế biến cho đến vận chuyển và phân phối.

Khi toàn bộ chuỗi giá trị được số hóa và lưu trữ minh bạch, người tiêu dùng có thể dễ dàng kiểm tra thông tin sản phẩm, đồng thời doanh nghiệp cũng nâng cao khả năng kiểm soát chất lượng và bảo vệ thương hiệu trước tình trạng hàng giả, hàng nhái.

Không chỉ phục vụ thị trường nội địa, truy xuất nguồn gốc còn trở thành “giấy thông hành” quan trọng để nông sản tiếp cận các thị trường khó tính như Liên minh châu Âu (EU), Nhật Bản hay Hàn Quốc.

Nhiều quốc gia hiện đã xem truy xuất nguồn gốc là điều kiện bắt buộc đối với hàng hóa nhập khẩu, đặc biệt với nhóm nông sản, thực phẩm và thủy sản. Điều này khiến doanh nghiệp nào sở hữu hệ thống dữ liệu minh bạch sẽ có lợi thế rõ rệt trong cạnh tranh quốc tế.

Chuyển đổi số mở rộng cơ hội cho nông sản Việt

Trên thực tế, nhiều địa phương đã cho thấy hiệu quả rõ rệt khi tổ chức sản xuất theo hướng số hóa và truy xuất nguồn gốc.

Tại Sơn La - địa phương được xem là điểm sáng trong phát triển vùng nguyên liệu xuất khẩu, nhiều hợp tác xã đã chủ động áp dụng nhật ký điện tử, xây dựng mã số vùng trồng và quản lý sản xuất theo tiêu chuẩn quốc tế.

HTX Nông nghiệp Xuân Tiến (Yên Châu) hiện liên kết sản xuất hàng chục ha xoài xuất khẩu. Trước yêu cầu khắt khe từ thị trường nhập khẩu, các hộ dân tham gia chuỗi liên kết đã thay đổi tập quán sản xuất, ưu tiên sử dụng chế phẩm sinh học và ghi chép đầy đủ quy trình canh tác. Nhờ đó, sản phẩm xoài của HTX từng bước tiếp cận được những thị trường có tiêu chuẩn cao như Nhật Bản.

Tương tự, nhiều vùng trồng mận hậu tại Sơn La cũng đang triển khai nhật ký điện tử và hoàn thiện hồ sơ vùng trồng nhằm mở rộng khả năng xuất khẩu.

Một ví dụ khác là HTX Bích Thao Sơn La với sản phẩm cà phê đạt chuẩn OCOP 5 sao. Theo đại diện HTX, việc chuẩn hóa quy trình sản xuất, gắn tem truy xuất và xây dựng dữ liệu vùng nguyên liệu là yếu tố then chốt để giữ vững thương hiệu và mở rộng thị trường tiêu thụ. Hiện sản phẩm cà phê của HTX đã có mặt tại nhiều thị trường như EU, Nhật Bản và Hàn Quốc.

Theo các chuyên gia, những mô hình này cho thấy truy xuất nguồn gốc không chỉ là công cụ quản lý mà còn là đòn bẩy giúp nâng cao giá trị nông sản và tăng thu nhập cho người sản xuất. Dù vậy, việc triển khai trên quy mô toàn quốc vẫn còn không ít khó khăn. Quy mô sản xuất nhỏ lẻ, manh mún; trình độ ứng dụng công nghệ chưa đồng đều; cùng với việc thiếu liên kết dữ liệu giữa các chủ thể trong chuỗi giá trị vẫn là những rào cản lớn.

Tuy nhiên, cơ hội đang mở ra khi hạ tầng kỹ thuật phục vụ truy xuất nguồn gốc từng bước được hoàn thiện.

Theo Bộ Nông nghiệp và Môi trường, hệ thống truy xuất nguồn gốc quốc gia hiện cơ bản đã sẵn sàng để vận hành trên phạm vi cả nước. Đây không phải là một thủ tục hành chính mới hay rào cản đối với doanh nghiệp, mà là công cụ hỗ

trợ quản lý, nâng cao chất lượng sản phẩm và tăng khả năng giám sát thị trường.

Trong thời gian tới, cùng với việc hoàn thiện hành lang pháp lý và mở rộng triển khai trên nhiều ngành hàng chủ lực, hệ thống truy xuất nguồn gốc được kỳ vọng sẽ tạo nền tảng quan trọng cho quá trình chuyển đổi số toàn diện ngành nông nghiệp.

Các chuyên gia cho rằng, khi dữ liệu sản xuất được minh bạch hóa và liên thông đồng bộ, nông sản Việt không chỉ nâng cao năng lực cạnh tranh mà còn từng bước xây dựng được vị thế bền vững trên thị trường quốc tế.

Nam Sơn *(t/h)*